

Прудкий Д. С.,
курсант факультету забезпечення
державної безпеки,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник:

Кондратюк-Антонова Т.В.,
кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін факультету
забезпечення державної безпеки,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРА

Необхідність звернення до даної проблеми обумовлена тим, що морально-етичні засади становлять фундамент, без якого неможливо осмислити справжню сутність військового лідерства. Усі зовнішні атрибути - звання, накази, дисципліна - мають сенс лише тоді, коли вони спираються на внутрішню моральну культуру людини. Військовий лідер є особистістю, яка здатна вести інших через випробування, не зраджуючи людських принципів. Його сила не в примусі, а у довірі, не в страху, який він викликає, а у повазі, яку здобуває [1, 2, 3, 4].

Моральність у військовому лідерстві - це не абстрактна чеснота, а реальна духовна зброя. Вона визначає, яким буде військо: силою, здатною захищати життя, чи машиною руйнування. Філософія морального лідерства виходить із усвідомлення того, що навіть у найжорстокіших обставинах війни людина залишається носієм гуманності. Військовий лідер здатен пам'ятати про мораль тоді, коли інші забувають про неї, оскільки його обов'язок - не лише перемагати ворога, а й не втратити себе.

Історія людства свідчить, що воїни, які керувалися не лише розумом, а й совістю, залишали глибший слід у серцях своїх побратимів, ніж ті, хто просто перемагав. Моральність стає тим джерелом внутрішньої сили, яке робить лідера духовним орієнтиром для підлеглих. Такі лідери вміють надихати не криком, а прикладом, не страхом, а вірою. Їхня присутність створює атмосферу єдності, у якій кожен борець відчуває не лише відповідальність, а й гідність своєї місії.

Філософський зміст морально-етичних засад військової діяльності полягає у гармонії між розумом і серцем, між владою і співчуттям. Лідер, який володіє моральною свідомістю, розуміє, що сила без етики - це слабкість, замаскована під жорсткість. Той, хто не контролює себе, не здатен контролювати інших.

Моральна свідомість стає мірилом зрілості лідера. Вона не дає йому перетворитися на бездушного виконавця наказів, а робить його носієм правди, навіть якщо вона болюча.

У глибині своєї сутності військове лідерство є актом служіння не собі, а іншим, не заради слави, а заради миру. Лідер не ховається за своїм званням, а бере відповідальність, першим іде назустріч небезпеці, показує приклад мужності і водночас людяності. Його поведінка є реальним втіленням етичних принципів, таких як справедливість, честь, вірність, відповідальність. У цьому сенсі мораль і етика для військового не є окремими поняттями, вони становлять саму суть його професійного буття.

Важливо розуміти, що моральність військового лідера не обмежується лише його поведінкою у строю чи на полі бою. Вона проявляється у тому, як він говорить, слухає, як приймає рішення, як ставиться до своїх людей і навіть до ворога. Моральність як внутрішній вогонь, який освітлює шлях, коли темрява сумнівів і страху поглинає все довкола. Саме тоді, коли цей вогонь не згасає, військовий лідер залишається людиною, навіть стоячи перед лицем смерті.

Етика лідера також полягає у вмінні бачити цінність кожної людської душі. Воїн не має права ставитися до своїх підлеглих як до інструментів виконання наказів. Коли командир усвідомлює це, його рішення стають не просто ефективними, а справедливими. Моральний лідер не кидає своїх, не ховається за чужими спинами, не виправдовує жорстокість «вищими цілями». Він знає, що справжня перемога — це не лише здобутий рубіж, а збережене людське обличчя у світі, де все спрямоване на його втрату.

У часи війни, коли моральні межі здаються розмитими, роль етичного лідера стає вирішальною. Саме він утримує підрозділ від руйнування людяності, від перетворення сили на жорстокість. Його присутність є опорою для інших, його слово - це закон совісті. Такі люди творять моральну історію війська, вони стають живим уособленням того, що навіть у найтяжчі часи можна залишатися вірним добру.

Морально-етичні засади військового лідера тісно пов'язані з ідеєю честі. Честь виступає не зовнішнім титулом і не нагородою, а внутрішнім відчуттям гідності, що не дозволяє зрадити власну совість. Це здатність чинити правильно, навіть коли ніхто не бачить. У цьому сенсі честь є вищим моральним законом, який керує поведінкою справжнього воїна. Без честі військо втрачає душу, а без душі воно перетворюється на натовп, керований страхом і силою.

Моральний лідер також повинен мати здатність до рефлексії, до осмислення власних дій, помилок, мотивів. Він не повинен бути бездоганим, але має бути чесним перед собою. Саме ця чесність робить його справжнім, живою людиною, здатною до співчуття, каяття і самовдосконалення. Отже, моральне лідерство виступає не станом, а процесом постійної боротьби між владою і совістю, між прагматизмом та ідеалом.

Морально-етичні засади професійної діяльності військового лідера є не лише нормами поведінки, а сенсом його існування. Вони визначають, хто він є у глибині своєї сутності. Коли такий лідер стоїть перед вибором між вигодою та

правдою, між страхом і честю, він обирає шлях, який веде не до слави, а до істини, тому що саме істина, підкріплена моральністю, робить його воїном духу, а не лише зброєю в руках історії.

Таким чином, бути сучасним військовим лідером у секторі безпеки та оборони означає не лише керувати, а бути прикладом, який залишається довше, ніж будь-яка перемога, що забувається, а людяність тримається у пам'яті назавжди. І доки у серцях воїнів житиме мораль, доти військо буде не лише силою, а й хранителем честі, гідності й світла людського духу.

Список використаних джерел:

1. Військовий Етос сержантського та старшинського складу Збройних Сил України. ТКП 1-00(203)01(62).01: затв. Головнокомандувачем Збройних Сил України 18.11.2021 р. 36 с.

2. Внутрішні комунікації військового лідера. *Порадник для офіцерів та сержантів*. Київ : Центр морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України, 2020. 15 с.

3. Ендрю Робертс. Лідерство в часи війни. Головні уроки від творців історії. К.: КМ-Букс, 2021. 216 с.

4. Масао К. Самурай без меча. Як бути мудрим лідером і досягати перемог. Київ : Book Chef, 2021. 240 с.